

УДК: 37.013.06

М. В. Адобовська

adobovska.m@gmail.com

Н. О. Попельницька

popelnyskaia@onu.edu.ua

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
м. Одеса, Україна*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ ЗІ ШКОЛЯРАМИ

Розвиток будь-якої науки зумовлено як її внутрішньою логікою, так і зовнішніми викликами, які вимагають вироблення нових підходів.

Міждисциплінарний підхід є найважливішою ознакою сучасного географічного знання. Аналіз міждисциплінарних дослідницьких практик може сприяти розкриттю сенсу змін, що відбуваються в інтелектуальній сфері та розвитку краєзнавства як науки, яке традиційно розглядається як вивчення природи, населення, господарства, історії і культури будь-якої частини країни, адміністративного або природного району, населених пунктів, головним чином, силами місцевого населення.

У «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді» підкреслюється, що одним із основних завдань виховання в закладах загальної середньої освіти є «формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації, як основи духовного розвитку особистості, шанобливе ставлення до історичних пам'яток, активна діяльність школярів по поліпшенню умов життя в рідній місцевості, підвищенню матеріального і духовного рівнів життя народу, дійова участь у

розбудові держави й духовному оновленні суспільства» [2]. Сприйняття краси природи дозволяє звертатися безпосередньо до почуттів, закладає міцний фундамент таких важливих людських якостей, як любов до природи своєї Батьківщини, почуття патріотизму. Це особливо важливо для екологічного виховання, адже охороняти можна тільки те, що ти любиш, що тобі дорого, без чого ти не можеш обійтися як людина і як особистість.

Реалізація краєзнавчого принципу і краєзнавчого підходу при вивченні рідного краю немислима без організації практичної діяльності – туризму. В даний час туристсько-краєзнавчий напрямок в освіті отримав новий імпульс розвитку, пов'язаний з посиленням уваги з боку влади на освіту і виховання підростаючого покоління, як стратегічного потенціалу майбутнього розвитку країни. Саме практична діяльність є основою застосування краєзнавства в житті. Далеко не кожна дитина зможе довго всидіти на вивченні теорії. І це пов'язано з вивченням будь-якої науки. Тут же пропонується спочатку познайомитися з теорією і швидко перейти до практики. В основу змісту туристично-краєзнавчої освіти дітей в школі покладена практична діяльність – учень постійно в пошуку нового знання або практичних навичок [1]. Для нього спеціально створюються ситуації, коли йому самому доводиться отримувати інформацію з джерел.

Будь-яка подорож завжди є процесом пізнання нового. Відвідування, сплави, змагання, експедиції по маршрутам завжди будуть залишати в пам'яті дитини знання і враження від місць, де проходили їхні маршрути подорожей.

У розвитку туристично-краєзнавчої освіти є можливість закласти структуру курсів з історії та географії регіону. В ознайомчому (пропедевтичному) курсі є можливість почати вивчення курсу з простих і зрозумілих для дітей тем – історія вулиці, села, міста, щоб в майбутньому перейти від простих до більш складних і об'ємних тем, що містять велику кількість практики [4].

На сучасному етапі деякі аспекти історичного, географічного, педагогічного, культурологічного та літературного краєзнавства досліджують В. В. Баденюк, Г. М. Гуменюк, Н. М. Огієнко, В. В. Обозний, О. В. Тімець, П.Т.Тронько і ін., вони зазначають що опорою для краєзнавчої науки і практики є педагогічні вищі навчальні заклади; заклади загальної середньої освіти, де вивчення рідного краю передбачено у навчальних програмах з історії України та географії України; позашкільні навчальні заклади туристсько-краєзнавчого профілю, головним завданням яких є

реалізація державної політики у галузі освіти засобами туризму, краєзнавства та екскурсій.

Моральне виховання підлітка в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності тісно пов'язане з розумовим розвитком. Сучасне викладання основ наук у школі розриває цільну природу на окремі компоненти: біологія – вивчає живу природу, фізика – фізичні процеси, хімія – хімічні. У поході ж підліток привчається бачити матеріальний світ в цілому, не роздільним на об'єкти вивчення окремих наук. Розуміння підлітком єдності і різноманіття зв'язків у складній системі «природа-суспільство» дозволяє по-новому оцінити своє місце в світі і свою участь в його перетворенні.

Залучення дітей та підлітків в туристично-краєзнавчу діяльність з вивчення рідного краю, його природи, історії, культури ціленаправлено забезпечують формування ставлення до природи і соціальних факторів життя. При цьому робота будується на тісному контакті школярів з природою, реальними людьми, які беруть участь в перетворенні (раціональному або нераціональному) природи краю.

Виконуючи краєзнавчі завдання, проводячи пошукову роботу в походах, експедиціях на екскурсіях, дитина не просто поповнює свої знання, а включається через спілкування з іншими людьми в складний світ людських відносин, виконує різні соціальні ролі, і чим багатший світ, що оточує дитину, тим багатшим і різноманітнішим буде його особистість.

Список використаних джерел: 1. Баденюк В. В. Організація краєзнавчої роботи учнів у процесі вивчення фізичної географії основної школи (V-IX класи): автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання географії. Інститут педагогіки АПН України. – К., 1999. – 24 с. 2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.07.2019 № 1038). 3. Лиховид О. Р. Шкільний підручник як засіб формування краєзнавчих знань учнів основної школі у процесі вивчення географії / Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол., головн. ред. В. М. Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов]. – К.: Пед. думка, 2011. – Вип. 11. – 800 с. – С. 207– 214. 4. Серебрій В. С. Туристсько-краєзнавча робота: проблеми і перспективи / Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2008. – № 24. – С. 6–8. 5. Тімець О. В. Краєзнавство і туризм. – К.: Знання, 1999. – 120 с.